

ایرانی خارج از کشور (Diaspora) بدون امکان تردد یا بازگشت‌شان به کشور قطعاً بر خلاف امنیت ملی است که متأسفانه در سالیان اخیر تعدادشان به اوج رسیده و ادامه آن مخاطره‌آمیز است. خاطرم هست سال‌ها قبل برای ایراد سخن به یک دانشگاه فنی و تکنولوژی (دلفت) در هلند دعوت شدم، به محض ورود مشاهده کردم که این سالن بزرگ مملو از دانشجویان ایرانی است. یک لحظه یاد مراسم شلوغ و مشابه دوران اصلاحات در دانشگاه پلی‌تکنیک تهران افتادم!

تردد یا امکان بازگشت این عزیزان قطعاً به لحاظ روانی نیز تأثیر فراوانی بر ایجاد امید و سازندگی خواهد داشت. حملات جهت‌دار برخی رسانه‌ها و اکانت‌های فیک و غیر آن به ایرانیان خارج از کشوری که به وطن سفر نموده و یا قصد سفر دارند از همین جا ناشی می‌شود که نمونه اخیر آن در حمله به دو تن از هنرمندان و چهره‌های موسیقی هم‌وطن ساکن آمریکا صورت گرفت. چراکه عده‌ای علاقه دارند خاک ناامیدی به جامعه پاشیده شود تا مبادا روایت خودساخته آنان مخدوش شود! سفر به وطن حق انسانی شهروندان است و این عده حتی حاضرند این حق بدیهی و انسانی شهروندان را نیز نادیده بگیرند! امیدوارم دست‌اندرکاران در دولت اهمیت این موضوع را بیشتر در نظر بگیرند و قدم‌های عملی بیشتری در این زمینه بردارند.

❖ **گفته می‌شود شرایط در دولت‌ها و ادوار مختلف درباره تسهیل یا تعطیل رفت و آمد ایرانیان خارج‌نشین به‌ویژه چهره‌های سیاسی به ایران متفاوت بوده است. با توجه به تجربه اخیرتان طی این سال‌ها وضعیت این رفت و آمدها چه تغییریاتی کرده است؟**

نتیجه‌بخشی هرگونه تلاش برای تسهیل تردد و یا بازگشت ایرانیان خارج از کشور همواره تابع شرایط داخلی و بین‌المللی کشور در دوره‌های مختلف دولت‌ها بوده است. در دوران اصلاحات که ایران و مجلس ششم حضور داشتم به دلیل ایجاد امید فراوان به تحول، میزان استقبال و سفر یا بازگشت ایرانیان فوق‌العاده بود- به‌گونه‌ای که حتی چند سال بعد از اتمام ریاست‌جمهوری آقای خاتمی، ایشان به عنوان اولین شخصیت بلندپایه به واشنگتن نیز سفر نموده و با جامعه ایرانیان دیدار کردند و طبعاً اثرات مثبت و چشمگیری در تردد ایرانیان خارج از کشور به‌جای گذاشت.

در دولت آقای روحانی باز هم امید به تحول مطرح شد و با امضای برجام، تلاش‌هایی برای بازگشت یا تسهیل تردد برخی ایرانیان به‌خصوص متخصصین ایجاد شد اما بعد از خروج آمریکا از برجام و کاهش امید به رفع تحریم‌ها و فعالیت‌های بین‌المللی باز هم این روند کند شد. در دولت فعلی دکتر پزشکیان هم تلاش‌هایی برای تردد یا بازگشت ایرانیان بعد از سفر ایشان به اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک صورت گرفت و همانگونه که اشاره داشتید در داخل کشور نیز چنین پیگیری‌هایی مطرح شد. بخش پرسمان تردد وب‌سایت میخک وزارت خارجه که از قبل برای پاسخگویی استعلام وضعیت تردد ایرانیان خارج از کشور از نهادهای قضایی و امنیتی ایجاد شده بود، تحرک بیشتری پیدا کرد و شخصاً نیز از همین وب‌سایت تقاضای استعلام را در آن ثبت نموده و توانستم پس از پاسخگویی آنها، در کمال ناباوری و گذشت ۱۶ سال به وطن سفر نمایم! که البته لازم می‌دانم از دولت پزشکیان و تمامی همکاران مرتبط حکمرانی بابت خدمات این سامانه در تسهیل این سفر تشکر می‌کنم آرزو می‌کنم هموطنان بیشتری از این خدمات پرسمان تردد تسهیل رفت و آمد شان یا بازگشت به وطن بهره مند شوند. اما بعدها متأسفانه به خاطر حمله نظامی به وطن عزیزمان طبعاً بر سرعت روند سفر ایرانیان تأثیر منفی گذاشته است که امیدوارم بعد از سفر رئیس‌جمهور به نیویورک مجدداً سرعت گیرد.

❖ **موضوع اینکه جنگ رخ داده جنگ ملی میهنی بوده یا جنگ حکومت‌ها نظرات مختلفی مطرح شده است. شما نظرتان در این زمینه چیست؟ به نظرتان علت این دودستگی در میان ایرانیان چه بوده است؟**

به‌عنوان کسی که در زمان تجاوز صدام به کشورمان با حضور در جبهه‌های جنگ مقابل آن ایستاد عرض می‌کنم با تجاوز اخیر به کشورمان تفاوتی نداشت، در هر دوی آنها میهن‌مان از خارج از کشور مورد تجاوز قرار گرفت و جنگ ملی – میهنی بود. البته در فرمت حمله نظامی به میهن متفاوت بود یعنی در جنگ عراق زمینی هم بود ولی در جنگ ۱۲ روزه حمله زمینی وجود نداشت.

در پاسخ به بخش دوم سوال تان: به‌نظرم علت دودستگی به فاصله دولت-ملت مرتبط است که در دوران ۸ ساله مقابل صدام بسیار کمتر از حال بود که قابل کتمان نیست و این سوال که آیا نمی‌شد از آن جنگ جلوگیری کرد؟ با این وجود به‌نظر بنده ریشه‌یابی، امر دیگری است و لازم، اما وقتی کشورمان از خارج مورد حمله نظامی قرار می‌گیرد یک کلتی به نام کشور ایران مطرح است. به سهم خود مجدداً این حملات به میهن عزیزمان را محکوم نموده و با خانواده‌های شهدای

تردد یا امکان بازگشت ایرانیان خارج از کشور قطعاً به لحاظ روانی نیز تأثیر فراوانی بر ایجاد امید و سازندگی خواهد داشت. حملات جهت‌دار برخی رسانه‌ها و اکانت‌های فیک و غیر آن به ایرانیان خارج از کشوری که به وطن سفر نموده و یا قصد سفر دارند از همین جا ناشی می‌شود که نمونه اخیر آن در حمله به دو تن از هنرمندان و چهره‌های موسیقی هم‌وطن ساکن آمریکا صورت گرفت. چراکه عده‌ای علاقه دارند خاک ناامیدی به جامعه پاشیده شود تا مبادا روایت خودساخته آنان مخدوش شود! سفر به وطن حق انسانی شهروندان است و این عده حتی حاضرند این حق بدیهی و انسانی شهروندان را نیز نادیده بگیرند! امیدوارم دست‌اندرکاران در دولت اهمیت این موضوع را بیشتر در نظر بگیرند و قدم‌های عملی بیشتری در این زمینه بردارند.

پس از دولت خاتمی در دولت روحانی، تلاش‌هایی برای بازگشت یا تسهیل تردد برخی ایرانیان به‌خصوص متخصصین ایجاد شد. در دولت فعلی دکتر پزشکیان هم تلاش‌هایی برای تردد یا بازگشت ایرانیان بعد از سفر ایشان به اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک صورت گرفت و همانگونه که اشاره داشتید

این جنگ اعم از غیرنظامی و نظامی اظهار همدردی می‌کنم. باید قدردان تمامی سربازان و فرماندهانی بود که در جهت دفاع از کشور ایران زحمت کشیدند و همچنین آنانی که جان‌شان را از دست دادند. به طور مثال چگونه می‌توان شاهد تصاویر شهدای جوانی بود که بی‌گناه به خاک و خون کشیده شدند یا مثلاً چگونه می‌توان چهره مادر عزیز شهید سرلشکر باقری، فرمانده ستاد مشترک نیروهای مسلح را دید که فرزندش را همراه با همسر و دخترش در جنگ ۱۲ روزه و فرزند دیگرش را در جنگ مقابل صدام از دست داده و بدون شرم و خجالت از روی آنان، مطالب عجیبی به زبان راند که دردآور است!؟

ما همواره باید قدردان و حامی سیستم دفاعی وطن‌مان باشیم که برای تمامی کشورها لازم است، امیدوارم برای حفاظت از جان هموطنان‌مان و حفظ تمامیت ارضی ایران، این سیستم دفاعی تقویت شده و نواقص آن در کنار بازنگری در سیستم جلوگیری از نفوذ برطرف شود.

❖ **درباره آینده ایران با توجه به آنچه که از بیرون شاهدش هستید چه تصور و تصویری دارید؟** به‌نظرم آینده ایران عزیز در درازمدت روشن و امیدبخش است به‌خاطر به‌وجود آمدن و رشد نسل قوی، آگاه و حسابگر آن. هر چند متأسفانه آینده کوتاه‌مدت آن به‌نظر توأم با مارت‌ها و سختی‌های زیادی خواهد بود و البته مدت زمان این دوره گذار به شرایط پایدار بستگی به متغیرهای مختلفی دارد که ورود به جزئیات آن در موضوع این مصاحبه نمی‌گنجد. در همین سفر اخیرم بعد از ۱۶ سال به کشور یکی از مواردی که همچنان امیدبخش بود، حفظ خونگرمی و حتی روحیه مهمان‌وازی هموطنان به‌رغم فشارهای اقتصادی بود؛ در کنار تحولات آشکار فرهنگی بعد از اعتراضات ۱۴۰۱ و تکثر و تحمل توأم با احترامی که به لحاظ فرهنگی میان خانواده‌ها نسبت به این تغییرات فرهنگی دیدم. از دیدن آن میزان تلاش و تغییرات در نوسازی ساختمان‌ها یا ساختمان‌سازی چه در تهران، چه شهرستان‌ها چه حتی روستاهایی که اخیراً دیدم در قیاس با همان جاهایی که عیناً ۱۶ سال قبل دیده بودم متعجب بودم اما آنچه که آزاردهنده بود عبارت بودند از: میزان صحبت جوانان در امکان مهاجرت و نیز تفاوت چشمگیر قیمت‌ها و فشار اقتصادی. امیدوارم در کوتاه‌مدت هیچگاه زیرساخت‌های کشور آسیب نبینند و در میان‌مدت یا کمی طولانی‌تر، فرصت توسعه مجدد به‌وجود آید تا این نسل، آینده‌ای بهتر رقم زند.

❖ **برای اینکه فرصت همدلی پیش آمده در پی جنگ ۱۲ روزه، بیش از این از دست نرود، چه برخوردی از سوی حاکمیت باید انجام گیرد؟** **اول:** اینکه با تبعیض و فساد مالی و اداری مبارزه جدی‌تری نماید. به‌طور مثال: با همان مکانیزم وفاق معاونین حقوقی و پارلمانی دولت موظف نشوند تلاش نمایند اولین بار قانون ضدفساد مدیریت تعارض منافع (Conflict of Interest) که لایحه آن از دولت روحانی تاکنون در مجلس خاک می‌خورد! در اثر اجرای آن ده‌ها هزار فرد باید از یکی از شغل‌های دارای تعارض منافع کنار رفته و نیز جلوی میلیاردها تومان هدررفت در اثر قرارداده‌ها و خریدهای دارای تعارض منافع گرفته خواهد شد.

دوم: بازگرداندن مرجعیت رسانه از خارج به داخل کشور با تغییر نگاه و نوع مدیریت در صداوسیما، همچنین اجازه راه افتادن رسانه تلویزیونی غیردولتی با نظارت دولت

سوم: آزادی زندانیان سیاسی و رفع حصر از مهندس میرحسین موسوی و خانم دکتر رهنورد؛ وقتی حکومت در اقدامی درست خانم نرگس محمدی را آزاد نمود آیا مشکلی پیش آمد؟! پس چرا نتواند شامل سایر زندانیان سیاسی از جمله آقای تاج‌زاده شود؟! و مگر با اقدام ارزشمند رفع حصر جناب آقای کروبی چه آسیبی به کشور و حکومت رسید که نتواند شامل سایر محصورین عزیز شود؟!؟

اما فارغ از آن سه پیشنهاد مشخص، به‌نظر بنده، توجه به چند نکته در همین خصوص مهم است: اینکه حکومت نباید دچار این سوءتفاهم شود که این همدلی که در جنگ ۱۲ روزه اتفاق افتاد ابدی است و نباید اجازه دهد برخی اصطلاحاً به تنظیمات کارخانه بازگردند به این تصور اشتباه که می‌توان هرطور که خواست رفتار کند و مردم هم حتماً باز مثل دفعه قبل عمل می‌کنند!

نکته بعدی آن که در دور قبل، بخش مهمی از جامعه پذیرفته بودند که حکومت به دنبال مذاکره بود و طرف مقابل ناجوانمردانه حمله کرد و جامعه با روایت رسمی همدل شد اما الان با توجه به فرصت کوتاه در اجرایی شدن مکانیزم ماشه استفاده از ظرفیت دیپلماتیک و مذاکرات جامع با لحاظ ترک تخاصم بیش از پیش اهمیت یافته است؛ در غیر این صورت

دوشنبه ۲۴ شهریور ۱۴۰۴
سال چهارم • شماره ۸۸۰
www.hammihanonline.ir

انتظار تصمیمات کاملاً متفاوت و جایگزین دیگر است تا هم تمامیت ارضی مورد خدشه واقع نشود و هم فشار اقتصادی از هموطنان‌مان کاسته شود.

❖ **احتمالاً شما اخبار ایران را پیگیری می‌کنید. یک بحث کاملاً داخلی وجود دارد و آن هم درباره رؤسای جمهور در ایران است که یک سوی آن می‌گویند: هیچ فرقی نمی‌کند چه کسی روی کار بیاید. به عنوان یک تحلیلگر که البته ناظر بیرونی به شمار می‌رود، به نظرتان اگر جای پزشکیان رقیب او سال گذشته روی کار می‌آمد، وضعیت کشور، روند مشکلات و پیامدهای آن برای مردم ایران با آنچه امروز درگیرش هستید تفاوتی پیدا می‌کرد یا خیر؟**

نه‌تنها تفاوت دارد که چه کسی رئیس‌جمهور باشد که تفاوت دارد چه کسی وزیر، معاون وزیر و حتی مدیرکل باشد؛ به همین صورت تفاوت دارد چه کسی نماینده مجلس شود. البته با ساختار حقوقی فعلی، همه ما می‌دانیم که اختیارات هر یک از جایگاه‌ها محدود است و محدودتر هم شده است ولی با تجربه حضورم در مجلس و پیگیری‌های بعدی‌ام برایم محرز شده که با همان اختیارات محدود، خروجی و نتیجه عملکرد هر فردی را دیگری می‌تواند بسیار متفاوت و بعضاً متضاد باشد. البته که در کابینه دکتر پزشکیان قطعاً ضعف‌هایی وجود دارد و بلاشک نیاز جدی به ترمیم هست، اما فراموش نکنیم که دکتر پزشکیان زمانی روی کار آمد که کشورمان اولین مرحله از جنگ متقابل ایران و اسرائیل را در دولت قبلی پشت سر گذاشته بود و نخستین ساعات بعد از مراسم تحلیف آن هم ادامه داشته و جنگ ۱۲ روزه نیز در مراسم سفر اخیرم بعد از ۱۶ سال به‌کارش با ناترازی‌ها و خالی شدن ذخایر ارزی و اوج تحریم‌ها یا روی کار آمدن دولت جدید آمریکا همراه بود که البته بنا به ملاحظات اعلام نمی‌شود و فقط گوشه کوچکی از آن را وزیر نیرو که در دولت قبلی هم وزیر صنعت، معدن و تجارت بود اخیراً در مجلس راجع به دلایل قطعی برق اعلام کرد که دشمن در خطوط گاز که برای تولید برق حیاتی است خرابکاری کرده بود و آنچه که ما (از دولت قبلی) تحویل گرفتیم مخازن خالی بود! پس باید شرایط استثنایی شروع به کار دولت جدید را هم دید.

با این حال بدون ملاحظه، نیازمند پیگیری مطالبات و اجرای وعده‌ها هستیم. دکتر پزشکیان سه وعده‌اش در ایام انتخابات برجسته بود:

اولی وعده توقف گشت ارشاد و اجرای قانون تازه تصویب حجاب بود که به نظرم در قدام آن موفق بودند که نتوانستند توقف اجرائی آن که در ادامه زحمت‌ها و هزینه‌های فعالین سیاسی به دست آمد. گام دوم توقف ارسال پیامک‌های جرمیه حجاب بود. گام سوم البته رفع مشکل در ادارات دولتی است که در آینده با همان مکانیزم وفاق باید دنبال و حل شود. فراموش نکنیم که این موضوع در عربستان و شهرهای زیارتی مانند مکه و مدینه هم حل شده منتها بدون تقریباً هیچ هزینه‌ای به خداوندی خدا آسمان هم به زمین نیاوده است.

دومی رفع فیلترینگ بود که در گام اول در رفع فیلتر از پلتفرم واتس‌اپ و گوگل‌پلی موفق بود اما به هیچ عنوان کافی نیست و نیاز به مصوبات در سطح شورای امنیت ملی یا متقاعدسازی مسئولین مربوطه در ترمیم اعضای شورای عالی فضای مجازی دارد و این مطالبه باید دنبال و اجرایی شود. امیدوارم سخن اخیر دکتر ولایتی زمینه‌سازی برای حل بخشی از پلتفرم‌ها باشد تا بتواند رضایت‌مندی برای کسب و کارهای آنلاین و مردم را به همراه داشته و پدال گاز از روی اعصاب ملت برداشته شود چراکه با فیلترشکن‌ها تمام پلتفرم‌ها باز می‌شود اما به قیمت خرد کردن اعصاب کاربران، به‌خاطر کندتر شدن اینترنت و گذاشتن بار مالی اضافه به گرده آنان با پرداخت مبالغی گزاف آن‌هم در شرایط سخت اقتصادی فعلی. رفع فیلتر سایت‌های خدمات دولتی داخلی برای ایرانیان خارج از کشور نیز عمداً از دولت‌های اخیر قبلی فیلتر است که نیاز به اصلاح دارد.

سومین وعده مهم که در حال حاضر دولت درگیر و دار آن است کاهش تنش‌های بین‌المللی و فشارهای تحریم‌هاست و متأسفانه فعلاً موفقیت چشمگیری به‌دست نیاوده و جنگ ۱۲ روزه و آغاز پروسه مکانیزم ماشه آن را تشدید نموده است. امیدوارم با بازگشت آقای علی لاریجانی، این مکانیزم وفاق و توافق‌سازی دولت با رهبری و در سطوح مختلف حاکمیتی به زودی شامل این وعده سوم و مهم هم بشود و فشارهای اقتصادی از روی دوش مردم کاسته شود.

اما دولت پزشکیان در کنار آن وعده‌های مهم سه‌گانه، عملکرد ستودنی در بازگرداندن اساتید، دانشجویان و برخی معلمان اخراجی و نیز توجه تازه به حقوق اقوام و مذاهب در انتصابات رده‌های عالی اجرایی داشته است. اولین معاون رئیس‌جمهور اهل سنت، اولین استاندار عرب‌زبان و بلوچستان، اولین استاندار اهل سنت گرد در سیستان و بلوچستان، اولین استاندار اهل سنت در کردستان و اولین استاندار ترک قشقای در کهگیلویه و بویراحمد داشته که متأسفانه به دلیل تراکم مشکلات در حوزه‌های اقتصادی به چشم نیاوده است. با همه این وجود باید با مطالبه‌گری منتظر نتایج حاصله از اجرای وعده‌ها ماند و قضاوت نهایی روشن‌تر خواهد شد.

سیاستمداران / ۲

پزشکیان دروغ نمی‌گوید

محمدعلی امانی، دبیرکل حزب مؤتلفه در گفت‌وگو با جماران درباره مسعود پزشکیان گفت: «آقای دکتر پزشکیان را یک شخصیت مردمی می‌دانیم. خاکی بودن و ارتباط برقرار کردنش با مردم جزء امتیازات آقای دکتر پزشکیان است. آقای پزشکیان برای اینکه بتواند توازنی در وفاق ایجاد کند، دیدگاهش روی حاکمیت و سیاستون است ولی ارتباطش با مردم خیلی صمیمی و گرم است و خُشنش این است که به مردم دروغ نمی‌گوید؛ یعنی علاقه دارد که به مردم دروغ نگوید. ما هم در فعالیت تشکیلاتی از دولت حمایت جدی کرده‌ایم. حمایت ما هم مبنا داشته است؛ مبنای ما فرمایش رهبری بوده و پای آن هم ایستاده‌ایم، با وجود آنکه خودمان به آقای دکتر پزشکیان رأی ندادیم.» او همچنین گفت: «اصلاً سبیره مؤتلفه این است که رئیس‌جمهور منتخب مردم که با آراء مردم و تنفیذ مقام معظم‌رهبری بر سر کار آمده را رئیس‌جمهور کل کشور می‌دانیم،و به احترام می‌گذاریم؛ عرض کردم که شاید به او رأی هم نداده باشیم. ما در انتخابات آقای ناطق و آقای خاتمی امتحان پس داده‌ایم که تا لحظه آخر از آقای ناطق نوری حمایت می‌کردیم و آقای خاتمی که رئیس‌جمهور شد، اولین گروه سیاسی که به ایشان تبریک گفت، مؤتلفه اسلامی بود. علش این بود که دیدیم مقام معظم‌رهبری تبریک فرمودند و ما به عنوان سربازان ولایت اعتقادمان این است که باید پشت سر مقام معظم‌رهبری قرار بگیریم.» دبیرکل مؤتلفه اضافه کرد: «البته حمایت ما از دولت‌ها این طوری بوده که سه‌شاخصه هم در کنار هر دولتی داشته‌ایم: چه دولت اصولگرا و چه دولت اصلاح‌طلب. ما همیشه با احترام کامل به دولت‌ها و حمایت کامل از دولت‌ها بر اساس نظر مبارک حضرت آقا، نقد ما منصفانه، رصد ما هوشمندانه و حمایت ما حکیمانه است. این سه‌محور را برای اینکه بتوانیم در کنار دولت‌ها قرار بگیریم به عنوان اصول حمایتی خودمان قرار داده‌ایم و هر جایی که لازم باشد نقد می‌کنیم و نقد ما اصلاح‌خشن و بر اساس بی‌انصافی نیست؛ خیلی محترمانه و با صداقت کامل نکات‌مان را به دولت‌ها می‌گوییم.»

تحلیل اندیشه‌های قرون وسطایی

جلال جلالی‌زاده، نماینده مجلس ششم در گفت‌وگو با ایلنا درباره برخی حرکت‌ها: از سوی تندروها مانند مخالفت با توافق ایران و آژانس گفت: «وضعیت جامعه ما و تغییرات و تحولات صورت‌گرفته در ایران و جهان، نشان‌دهنده اراده و حرکتی است که مردم به‌دنبال پیشرفت و تحول در جامعه هستند تا بتوانند نیازهای مادی و معنوی خود را برآورده کنند. به همین دلیل، اگر به وضعیت کنونی جامعه‌نگاهی بیندازیم، شاهد تغییرات قابل توجهی نسبت به گذشته خواهیم بود. آگاه‌ای مردم افزایش یافته‌و اکثریت جامعه به دنبال رفاه و آسایش هستند. با این حال، افراد قلیل و معدودی هستند که تلاش می‌کنند اندیشه‌های ارتجاعی و قرون وسطایی خود را بر جامعه تحمیل کنند. این افراد با آزادی عمل، رفتارهایی را در جامعه انجام می‌دهند که مورد پذیرش عمومی نیست.» او ادامه داد: «کشور ما به مدت چهل سال است که تحت تأثیر افکار برخی از افراد ناعاگاه به مصالح کشور و مردم قرار گرفته است. این تندروی‌ها باعث شده که کشور صد سال به عقب برگردد. درحالی‌که جهان به سرعت به سمت پیشرفت‌های صنعتی و فناوری حرکت می‌کند، اما به‌دلیل سیاست‌های نادرست و زورگویی برخی افراد که منافع‌شان در تحریم‌وبستن فضای سیاسی- اجتماعی کشور است، مردم دچار سختی هستند و این شرایط منجر به‌مهاجرت‌روزافزون مردم به کشورهای دیگرشده است، به‌طوری‌که گفته می‌شودحدود۹/۵ میلیون نفر از جمعیت کشور از آن خارج شده‌اند. این مهاجرت‌ها به‌ویژه شامل سرمایه‌های انسانی و اقتصادی کشور است و نتیجه زورگویی گروهی کوچک است که شاید به یک‌صدم جمعیت کشور هم‌نرسند.»